رویش روان شناسی، سال۱۳، شماره۱۲، شماره پیاپی ۱۰۵، اسفند ۱۴۰۳
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),13(12), 2025

پیش بینی بهزیستی تحصیلی براساس جو روانی_اجتماعی کلاس با نقش میانجی اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی

Predicting academic well-being based on the Classroom Social-Psychological Climate of the class with the mediating role of academic engagement and Academic Buoyancy

دکتر سید سعید ترابی (نویسنده مسئول)
هیات علمی وابسته، گروه روانشناسی، واحد دامغان، دانشگاه آزاد اسلامی، دامغان، ایران.
دکتر احمد میرزابیگی
دکتری روان‌شناسی تربیتی، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران.
فاطمه پازوکی
کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران.
دکتر شهرزاد رضایی رضوان
دکتری روان‌شناسی تربیتی، واحد بجنورد، دانشگاه فرهنگیان، بجنورد، ایران.
سید امیرحسین ایثاری
کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

Dr. Seyed Saeed Torabi *
Adjanct Professor, Department of Psychology, Damghan Branch, Islamic Azad University, Damghan, Iran.
Saeed_sh_25@yahoo.com
Dr. Ahmad Mirzabeigi
PhD in Educational Psychology, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran.
Fatemeh Pazuki
Master's in general psychology, Garmsar Branch, Islamic Azad University, Garmsar, Iran.
Dr. Shahrzad Rezaei Rezvan
PhD in Educational Psychology, Bojnurd Branch, Farhangian University, Bojnurd, Iran.
Seyed Amirhossein Isari
Master's in Educational Psychology, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی براساس جو روانی_ اجتماعی کلاس با نقش میانجی اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی بود. روش پژوهش حاضر توصیفی - همبستگی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر دامغان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود. از بین این افراد، تعداد ۲۷۰ نفر با روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای و با توجه به ملاک‌های ورود و خروج براساس نظر کلاین (۲۰۲۳) انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه جو روانی_ اجتماعی کلاس (PCIF) فریزر و همکاران(۱۹۹۵)، پرسشنامه بهزیستی تحصیلی (AWQ) تومینن – سوینی و همکاران (۲۰۱۲)، پرسشنامه پایستگی تحصیلی (ABQ) مارتین و مارش (۲۰۰۸) و پرسشنامه اشتیاق تحصیلی (AEQ) فریدریکز و همکاران (۲۰۰۴) بود. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از طریق مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد. نتایج نشان داد که داده‌ها با مدل مفهومی برازش قابل قبولی داشته و مورد تائید قرار گرفت. همچنین مطابق با مدل ساختاری پژوهش اثرات مستقیم جو روانی_ اجتماعی کلاس، اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی بر بهزیستی تحصیلی معنادار بود (P<۰/۰۱). همچنین اثرات غیرمستقیم جو روانی_ اجتماعی کلاس بر بهزیستی تحصیلی از طریق اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی معنادار بود (P<۰/۰۱). به نظر می‌رسد نتایج این پژوهش می‌تواند اطلاعات مفیدی را برای مسئولین آموزشی، پژوهشگران، مشاوران تحصیلی در جهت کاهش مشکلات تحصیلی یادگیرندگان فراهم کند.

واژه‌های کلیدی: *بهزیستی تحصیلی، اشتیاق تحصیلی، پایستگی تحصیلی، جو روانی_اجتماعی کلاس.*

Abstract

The aim of the current research was Predicting academic well-being based on the Classroom Social-Psychological Climate of the class with the mediating role of academic engagement and Academic Buoyancy. The method of the current research was descriptive-correlation of the type of structural equations. The statistical population of the present study included all male students of the second secondary level of Damghan city in the academic year of 2023-2024. Of these people No 270 were selected by multi-stage cluster method and according to the entry and exit criteria according to Klein (2023). The data collection tool is the Classroom Social-Psychological Climate questionnaire (PCIF) Fraser et al. (1995), the academic well-being questionnaire (AWQ) Tuominen-Soini et al. (2012), the academic engagement questionnaire (ABQ) Martin and Marsh (2008) and the Academic Buoyancy questionnaire (AEQ) Fredericks et al. (2004). Analysis of research data was done through structural equation modeling. The results showed that the data had an acceptable fit with the conceptual model and it was confirmed. Also, according to the structural model of the research, the direct effects of the Classroom Social-Psychological Climate, academic engagement and Academic Buoyancy on academic well-being were significant (P<0.01). Also, the indirect effects of the Classroom Social-Psychological Climate on academic well-being through academic engagement and Academic Buoyancy were significant. (P<0.01). It seems that the results of this research can provide useful information for educational officials, researchers, academic advisors in order to reduce the academic problems of learners.

Keywords: *Academic well-being, Academic Engagement, Academic Buoyancy, Classroom Social-Psychological Climate.*

نوع مقاله : پژوهشی **دریافت : مهر ۱۴۰۳** **پذیرش: دی ۱۴۰۳** **ویرایش نهایی: اسفند ۱۴۰۳**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

مقدمه

دانش‌آموزان هر جامعه، قشر کارآمد و آینده‌سازان هر کشور محسوب می‌شوند. توجه به سلامت و سرزندگی روانی- اجتماعی و تحصیلی دانش‌آموزان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (پوینتون-هاس[1] و همکاران، ۲۰۲۴). متخصصان تعلیم و تربیت معتقدند که علاوه بر ساختار و محتوای آموزشی کلاس، عوامل گوناگونی از جمله ویژگی‌های فردی و اجتماعی نقش عمده‌ای در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان دارند (لینام[2] و همکاران، ۲۰۲۴). یکی از عوامل کلیدی مؤثر در موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان، بهزیستی تحصیلی[3] است (کلاپ[4] و همکاران، ۲۰۲۴). بهزیستی تحصیلی یکی از جدیدترین مفاهیم روانشناسی مثبت[5] و یک شاخص مهم برای پیامدهای آموزشی مختلف است (دیول و ریوریو[6]، ۲۰۲۴). زاید[7] (۲۰۲۴) بهزیستی تحصیلی را به عنوان نگرش دانش‌آموزان به تحصیل در نظر می‌گیرند. بهزیستی تحصیلی دارای سطوح سه‌گانه ذهنی، رفتاری و اجتماعی است (کلاپ و همکاران، ۲۰۲۴).

توجه به بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان اهمیت بالایی دارد و در نتیجه آن، سطح فرسودگی آنان در مدرسه کنترل می‌شود و باعث می‌گردد درگیری در تکالیف مدرسه، رضایت از مدرسه و ارزش مدرسه در آنان افزایش پیدا کند (ایندرسواری[8] و همکاران، ۲۰۲۴). دانش‌آموزان با احساس بهزیستی تحصیلی بالا هیجانات مثبت دارند، درصورتی که دانش‌آموزان با احساس بهزیستی تحصیلی پایین، حوادث و وقایع تحصیلی‌شان را نامطلوب ارزیابی کرده و بیشتر هیجانات منفی از جمله اضطراب، افسردگی و خشم را تجربه می‌کنند (دیول و ریوریو[9]، ۲۰۲۴). همچنین، فرسودگی تحصیلی پیامدهای مهم عینی (از دست دادن فرصت‌ها، درآمد و زمان) و عاطفی (تضعیف روحیه، افزایش استرس و اضطراب، ترس، عصبانیت و انگیزه پایین) در یادگیرندگان به وجود می‌آورد (ایندرسواری و همکاران، ۲۰۲۴). از این رو، بررسی دقیق بهزیستی تحصیلی و عوامل تأثیرگذار بر آن باید سرلوحه کار متصدیان آموزش و پرورش آن جامعه باشد زیرا بهبود وضعیت تحصیلی یادگیرندگان، یکی از اهداف اساسی نظام‌های آموزش و پرورش معاصر است (قدم پور و همکاران، ۱۳۹۷).

یکی از عوامل موثر بر بهزیستی تحصیلی که در سال‌های اخیر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته است، جو روانی_اجتماعی کلاس[10] است (آسکورا[11] و همکاران، ۲۰۲۴). سالدازی[12] (۲۰۲۰) جو روانی _ اجتماعی کلاس را الگوی عمومی ارتباطات اجتماعی میان همکلاسی‌ها و ارتباط با معلم و شکل عمومی تدریس و آموزش تعریف می‌کند؛ بر این اساس جو روانی_ اجتماعی کلاس چهار مؤلفه همبستگی (احساس تعلق و هویت دانش‌آموزان و نحوه ارتباط متقابل آنها)، تکلیف‌محوری (انجام تکالیف به طور منظم، کامل و به موقع)، اصطکاک (رفتار غیردوستانه و عدم تفاهم دانش‌آموزان با یکدیگر) و رقابت (تلاش برای کسب چیزی است که فرد دیگری نیز در پی دستیابی به آن است) را شامل می‌شود (خاهرو[13]، ۲۰۲۴). نتایج پژوهش‌های (آسکورا[14] و همکاران، ۲۰۲۴؛ خاهرو، ۲۰۲۴؛ سانسوش و فلاور[15] ، ۲۰۲۳) رابطه جو روانی - اجتماعی کلاس را با بهزیستی تحصیلی را بررسی و مورد تایید قرار داده‌اند. براساس نتایج مطالعات قبلی به نظر می‌رسد که نقش متغیر جو روانی - اجتماعی کلاس در بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان غیرقابل انکار است، علاوه بر این، مسیرها و مکانیزمهایی که از طریق آن جو روانی - اجتماعی کلاس بر بهزیستی تحصیلی دانش آموزان بلاخص در مقطع متوسطه تاثیر می گذارد، تا حدودی مجهول بوده است (خاهرو، ۲۰۲۴). برای درک تاثیر جو روانی - اجتماعی کلاس بر بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان، نقش اشتیاق تحصیلی[16] و پایستگی تحصیلی[17] قابل توجه است (لیو[18]، ۲۰۲۴؛ ویلز و هافمیر[19]، ۲۰۱۹). اشتیاق تحصیلی، به کیفیت تلاشی اشاره دارد که دانش‌آموزان صرف فعالیت هدفمند آموزشی می‌کنند تا به صورت مستقیم در دستیابی به نتایج مطلوب نقش داشته باشند

1. Pointon-Haas
2. Lynam
3. Academic well-being
4. Klapp
5. Positive psychology
6. Divoll & Ribeiro
7. Zayed
8. Indreswari
9. Divoll & Ribeiro
10. Classroom Social-Psychological Climate
11. Ascorra
12. Soldozi
13. Khuhro
14. Ascorra
15. Santhosh & Flower
16. Academic engagement
17. Academic Buoyancy
18. Liu
19. Wills & Hofmeyr

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

(پرکمان[1] و همکاران، ۲۰۲۱). پژوهشگران معتقدند که دانش‌آموزان با اشتیاق تحصیلی بالا در مواجهه با موانع و دشـــواریها، انگیزش، پشـــتکار و تلاش خود را در ســـطح بالا حفظ می‌کنند و حتی در صـــورتی که فعالیت و کاری همانند کســـب علم برای آنان رغبت‌انگیز نباشـــد، با اســـتفاده از راهبردهایی این فعالیت را به فعالیت مثبت‌تری تبدیل می‌کنند و از انجام آن لذت می‌برند (حسین‌مردی و همکاران، ۱۴۰۰؛ وو[2]، ۲۰۱۹). از سوی دیگر، پایستگی تحصیلی، توانایی است که به دانش‌آموزان برای رویارویی با موانع و مشکلات معمولی که در حین ادامه تحصیل با آن مواجه می‌شوند و برای گذر از فراز و نشیب‌های جزئی تحصیلی و کنار آمدن مؤثر با آنها، کمک می‌کند تا موفق شوند (ابوالمجد و بلتون[3]، ۲۰۲۴). دانش‌آموزان با پایستگی بالا می‌توانند تغییرات و مشکلات ناگهانی را به طور خلاقانه و نوآورانه مدیریت کنند که در دنیای به سرعت در حال تغییر امروز ضروری است (سورا[4] و همکاران، ۲۰۲۳). در پژوهش‌های گوناگون بر رابطه بین اشتیاق تحصیلی با بهزیستی تحصیلی تأکید شده است (وانگ[5] و همکاران، ۲۰۲۴؛ جونگ و ریبو[6]، ۲۰۲۳، داتو[7] و همکاران، ۲۰۲۱) همچنین سانسوش و فلاور[8] (۲۰۲۳) در پژوهش خود نشان دادند که فعالیتها و برنامه‌های شبانه‌روزی دانش‌آموزان در مدرسه، روابط اجتماعی و بین‌فردی دانش‌آموزان، تقاضاهای تحصیلی بر بهزیستی و جو مدرسه موثر است.

به طورکلی با توجه به مبانی نظری پژوهش و براساس نتایج تحقیقات پیشین می‌توان گفت، جو روانی- اجتماعی کلاس، اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی دارای اثری دو سویه بر بهزیستی تحصیلی است که می‌توانند بصورت مستقیم و غیرمستقیم بر بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان نقش داشته باشند؛ از سویی، بهزیستی تحصیلی دارای نقشی انکارناپذیر در پیشرفت و آیندهٔ تحصیلی دانش‌آموزان است (کلاپ و همکاران، ۲۰۲۴). و پژوهش‌های اندکی درباره آن بویژه در داخل کشور انجام شده است؛ همچنین تاکنون پژوهشی متغیرهای مورد نظر پژوهش حاضر را در قالب یک مدل مورد بررسی قرار نداده است. بنابراین چنین پژوهشی می‌تواند موجب درک بهتر هر مکانیسم مرتبط در کنار یکدیگر شود و به شناخت و تدوین راهبردهای متناسب با افزایش احساس بهزیستی تحصیلی دانش‌آموزان کمک کند. نتایج پژوهش حاضر نیز می‌تواند در مدارس و آموزشگاه‌ها مورد استفاده مدیران، مربیان، معلمان و مشاوران و همچنین کلینیک‌ها و مراکز مشاوره و روان‌شناسی مورد استفاده مشاوران تحصیلی قرار گیرد. بدین ترتیب پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی براساس جو روانی_اجتماعی کلاس با نقش میانجی اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی انجام شد.

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی _ همبستگی به روش معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش، شامل کلیه دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه دوم شهر دامغان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود. حداقل حجم نمونه برای مطالعات مدل‌یابی معادلات ساختاری ۲۰۰ نفر است (کلاین[9]، ۲۰۲۳). بدین منظور، تعداد ۲۷۰ نفر با توجه به ملاک‌های ورود و خروج با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. بدین ترتیب، در مرحله اول برای انتخاب نمونه، ابتدا از ۶ مدرسه پسرانه مقطع متوسطه دوم شهر دامغان تعداد ۳ مدرسه صورت تصادفی انتخاب شد. سپس در مرحله دوم از ۳ مدرسه پسرانه ۱۲ کلاس (هر مدرسه ۴ کلاس) به صورت تصادفی انتخاب شد و در مرحله سوم از هر کلاسی تقریبا تعداد ۲۳ دانش‌آموز (هر مدرسه ۹۲ دانش‌آموز) به صورت تصادفی انتخاب شد. خاطر نشان می‌گردد که تعداد دانش‌آموزان کلیه مدارس تقریبا مساوی بود. ملاک‌های ورود به پژوهش تحصیل در مقطع متوسطه دوم، داشتن سن حداقل ۱۶ و حداکثر ۱۸ سال، عدم غیبت یا ترک تحصیل در طول فرآیند اجرای پژوهش، نداشتن ناتوانی جسمی و ملاک‌های خروج عدم تمایل به ادامه شرکت در پژوهش و پرسشنامه‌های مخدوش (عدم پاسخگویی به حداقل ۵ درصد از سوال‌های یکی از پرسشنامه‌ها) بود. بعد از اخذ مجوز از اداره آموزش و پرورش شهر دامغان با مراجعه به مدارس پرسشنامه‌ها به صورت گروهی بوسیله پژوهشگر اجرا شدند. در ابتدا توضیحات کلی پیرامون پرسشنامه‌ها، اهداف پژوهش، رعایت اصول اخلاقی پژهشی و رضایت آنها برای شرکت داده شد تا اعضای نمونه نسبت به پرسشنامه‌ها شناخت کلی بدست آورند. پس از آن به ترتیب پرسشنامه‌های پژوهش در بین دانش‌آموزان توزیع شد. زمان تکمیل

1. Perkmann
2. Wu
3. Abu Al-majd & Belton
4. Saura
5. Wong
6. Jung & Ryu
7. Datu
8. Santhosh & Flower
9. Kline

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

هر پرسشنامه ۲۰ دقیقه تا ۲۵ دقیقه در نظر گرفته شد که در نهایت تعداد ۲۶۰ پرسشنامه جمع‌آوری شد. برای تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون و همچنین تحلیل معادلات ساختاری استفاده شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از دو نرم افزار تحلیل آماری SPSS نسخه ۲۶ و PLS نسخه چهارم صورت گرفت.

ابزار سنجش

مقیاس جو روانی_ اجتماعی کلاس[1] (CPCS): این مقیاس بوسیله فریزر[2] و همکاران (۱۹۹۵) طراحی شد. دارای ۲۰ گویه و چهار خرده مقیاس اصطکاک، انضباط، همبستگی و رقابت است. این پرسشنامه در طیف لیکرت سه درجه ای از ۱ (هرگز) تا ۳ (همیشه) نمره گزاری می‌شود. ضریب پایایی محاسبه شده توسط فریزر و همکاران (۱۹۹۵) با روش آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های این ابزار بین ۰/۷۹ تا ۰/۸۹ بدست آمد. در پژوهش آنها روایی سازه این مقیاس نیز با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی برای کلیه گویه‌ها دارای بار عاملی بالاتر از ۰/۳۸ بدست آمد. در پژوهش مدد (به نقل از حاج شمسایی و همکاران، ۱۳۹۳) روایی سازه این مقیاس با استفاده از روش تحلیل عاملی تاییدی مطلوب بدست آمد و تمام گویه‌ها ضرایب استاندارد بالای ۰/۵۴ داشتند. همچنین ضریب پایایی را با روش آلفای کرونباخ، برای کل مقیاس ۰/۸۷ و برای خرده مقیاس‌های اصطکاک ۰/۸۱، انسجام ۰/۷۶، انضباط ۰/۷۹ و رقابت ۰/۸۰ بدست آمد. همچنین در پژوهش حاضر پایایی کل مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۲ بدست آمد

مقیاس بهزیستی تحصیلی[3](AWS): این مقیاس بوسیله تومینن – سوینی[4] و همکاران (۲۰۱۲) طراحی شد. شامل ۳۱ گویه است. این مقیاس در دو طیف لیکرت هفت درجه‌ای و پنج درجه‌ای نمره‌گزاری می شود. دارای چهار خرده‌مقیاس ارزش مدرسه (۸ گویه)، فرسودگی نسبت به مدرسه (۱۰گویه)، رضایت‌مندی تحصیلی (۴ گویه)، مشارکت در کار مدرسه (۹ گویه) است. سازندگان این مقیاس روایی محتوایی آن را تأیید و مقدار آلفای کرونباخ برای ابعاد چهارگانه ارزش مدرسه، فرسودگی نسبت به مدرسه، رضایت‌مندی تحصیلی، و مشارکت در کار مدرسه را به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۷۷، ۰/۹۱ و ۰/۹۴گزارش کردند (تومینن – سوینی و همکاران، ۲۰۱۲). در ایران این ابزار توسط مرادی و همکاران (۱۳۹۵) اعتباریابی شده است. در یک نمونه ۳۶۵ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر، پایایی ابزار به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ گزارش شده است. همچنین ضرایب همبستگی درونی چهار بعد ارزش مدرسه، فرسودگی نسبت به مدرسه، رضایت‌مندی تحصیلی، و مشارکت در کار مدرسه به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۷۳، ۰/۷۳ و ۰/۷۵ گزارش شده است. روایی سازه این مقیاس با استفاده از تحلیل عامل تأییدی مطلوب بدست آمد و تمامی گویه‌های آن ضریب استاندارد بالاتر از ۰/۵۹ (بین ۰/۵۹ و ۰/۸۱) داشتند. در پژوهش حاضر پایایی کل مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ بدست آمد

مقیاس پایستگی تحصیلی[5](ABS): این مقیاس بوسیله مارتین و مارش[6] (۲۰۰۸) طراحی شد. دارای ۶ سوال می باشد که در طیف پنج درجه ای لیکرت از ۱ (کاملا مخالفم) تا ۵ (کاملا موافقم) نمره گزاری شده است. پایایی پرسشنامه پایستگی تحصیلی با روش آلفای کرونباخ در پژوهش مارتین و مارش (۲۰۰۸) برابر با ۰/۸۰ گزارش شده است و روایی آن نیز از طریق تحلیل عاملی تاییدی برای هر کدام از گویه‌ها به ترتیب ۰/۶۶، ۰/۶۷، ۰/۷۳ و ۰/۷۵ محاسبه شد. همچنین در پژوهشی کریمی قرطمانی (۱۳۹۱) پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۷ و روایی آن را از طریق روایی ملاکی با استفاده از همبستگی با پرسشنامه اشتیاق تحصیلی گناک و کازو[7] (۲۰۱۵) ۰/۶۱ بدست آمد. در پژوهش خاورزمینی و حبیبی (۱۴۰۱) نیز ضریب پایایی پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۵۷ به دست آمده است. همچنین در پژوهش حاضر پایایی کل مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ بدست آمد

مقیاس اشتیاق تحصیلی[8](AES): این مقیاس بوسیله فریدریکز[9] و همکاران (۲۰۰۴) طراحی گردید. دارای ۱۵ گویه است که در طیف لیکرت پنج درجه ای از ۱ (هرگز) تا ۵ (همیشه) نمره گزاری می‌شود. دارای سه خرده مقیاس اشتیاق رفتاری (گویه های۱ تا ۴)، اشتیاق عاطفی (گویه های ۵ تا ۱۰) و اشتیاق شناختی (گویه های ۱۱ تا ۱۵) می‌باشد. فردریکز و همکاران (۲۰۰۴) ضریب پایایی این مقیاس را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۶ گزارش نموده‌اند. آنها روایی این مقیاس را به روش همگرا با عملکرد تحصیلی ۰/۶۷

1. Classroom Social-Psychological Climate scale (CPCS)
2. Fraser
3. Academic well-being scale (AWS)
4.Tuominen-Soini
5. Academic Buoyancy scale (ABS)
6. Martin & Marsh
7. Gunuc & Kuzu
8. Academic engagement scale (AES)
9. Fredricks

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

گزارش کردند. در پژوهش عباسی و همکاران (۱۳۹۴) روایی محتوایی این مقیاس ۰/۸۹ بدست آمد. و پایایی کل به روش آلفای کرونباخ ۰/۶۶ محاسبه شد. باقری و همکاران (۱۳۹۸) روایی این مقیاس را به روش تحلیل عاملی اکتشافی بررسی و سه عامل را شناسایی کردند که در مجموع ۴۷ درصد واریانس را تبیین کردند. همچنین پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ را ۰/۷۹ گزارش کردند. همچنین در پژوهش حاضر پایایی کل مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ بدست آمد.

یافته ها

در میان ۲۶۰ شرکت‌کننده‌ای که وارد تحلیل نهایی پژوهش شد ۵۸ نفر (۲۲ درصد) در سن ۱۶ سال، ۹۲ نفر (۳۶ درصد) در سن ۱۷ سال، ۱۱۰ نفر (۴۲ درصد) در سن ۱۸ سال با میانگین (۱۷/۲۵) و انحراف استاندارد (۱/۳۶) قرار داشتند. به علاوه، ۵۹ نفر (۲۳ درصد) در پایه دهم، ۹۱ نفر (۳۵ درصد) در پایه یازدهم، ۱۱۰ نفر(۴۲ درصد) در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بودند.

جدول ۱. ماتریس همبستگی، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴
۱. بهزیستی تحصیلی	۱			
۲. پایستگی تحصیلی	۰/۶۹**	۱		
۳. اشتیاق تحصیلی	۰/۷۰**	۰/۷۱**	۱	
۴. جو روانی – اجتماعی	۰/۷۷**	۰/۸۷**	۰/۸۴**	۱
میانگین	۶۷/۵۵	۲۰/۸۵	۴۰/۶۸	۴۶/۲۴
انحراف معیار	۱۳/۰۲	۳/۹۴	۲/۵۳	۷/۱۶
کجی	-۰/۵۰	۰/۳۴	۰-/۵۷	-۰/۵۰
کشیدگی	۰/۰۵	-۰/۵۵	-۰/۴۲	-۰/۲۲

مطابق با جدول فوق، بین کلیه متغیرهای پژوهش رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بدین ترتیب بین پایستگی تحصیلی، اشتیاق تحصیلی، جو روانی- اجتماعی کلاس با بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و این نشان می‌دهد با افزایش نمره دانش‌آموز در پایستگی تحصیلی، اشتیاق تحصیلی، جو روانی-اجتماعی کلاس، میزان نمره او در بهزیستی تحصیلی افزایش می‌یابد (P<۰/۰۱ ؛ r=۰/۶۹ ؛ r=۰/۷۰ ؛ r=۰/۷۷). همچنین بین اشتیاق تحصیلی و جو روانی-اجتماعی کلاس با پایستگی تحصیلی رابطه مثبت و معنادار (P<۰/۰۱ ؛ r=۰/۷۱ ؛ r=۰/۸۷)، بین جو روانی-اجتماعی کلاس و اشتیاق تحصیلی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد (P<۰/۰۱ ؛ r=۰/۸۴). همچنین شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ قابل مشاهده است. همچنین مقادیر چولگی و کشیدگی متغیرها در دامنه ۱- و ۱ قرار دارند قرار دارد. بنابراین، با توجه به اینکه قرار گرفتن مقادیر چولگی و کشیدگی در بازه ۲± نشان دهنده‌ی نرمال بودن توزیع متغیرها است (مالری و جورج[1]، ۲۰۱۰). همچنین مفروضه نرمال بودن داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف معنادار نبود و فرض صفر مبنی بر نرمال بودن داده‌ها مورد تایید قرار گرفت (P<۰/۰۱)، همچنین مقدار آماره دوربین- واتسون[2] (DW) مدل رگرسیونی ۱/۹۱ به دست آمد که نشانگر رعایت شدن مفروضه استقلال داده‌ها است. در ادامه به منظور پیش بینی بهزیستی تحصیلی براساس جو روانی_ اجتماعی کلاس با نقش میانجی اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی از رویکرد مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی (PLS) استفاده شد. در شکل ۱ مدل ضرایب استاندارد نشان داده شده است.

1. Mallery & George
2. Durbin-Watson

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

جدول۱. مدل برازش یافته پیش بینی جو روانی_ اجتماعی کلاس (ضرایب تأثیر استاندارد)

همانطور که در شکل ۱ ملاحظه می‌شود تمام مسیرها معنادار هستند. همچنین گویه‌های پرسشنامه‌ها جهت وضوح بیشتر مدل، با استفاده از امکانات نرم افزار مخفی شده است (علامت مثبت در دایره متغیرهای مکنون گویای این نکته است). در ادامه به برازش مدل پرداخته شده است. منظور از برازش مدل، این است که تا چه حد داده‌ها با مدل مربوطه سازگاری و توافق دارد؛ لذا در این قسمت به ارزیابی برازش مدل مفروض پژوهش پرداخته می‌شود تا از سازگاری آن با دادههای پژوهش اطمینان حاصل گردد.

جدول ۲. شاخص‌های هم خطی، اثرات مستقیم، غیرمستقیم و اندازه اثر

مسیر	VIF	β	t	sig	f^2
اثرات مستقیم					
جو اجتماعی – روانی کلاس ← اشتیاق تحصیلی	۲/۸۳	۰/۸۳۹	۴۳/۷۱۸	۰/۰۰۱	۰/۳۷۰
جو اجتماعی – روانی کلاس ← پایستگی تحصیلی	۲/۱۷	۰/۹۰۳	۷۵/۳۸۰	۰/۰۰۱	۰/۴۰۵
جو اجتماعی – روانی کلاس ← بهزیستی تحصیلی	۱	۰/۲۳۶	۲/۰۶۱	۰/۰۴۱	۰/۰۲۸
اشتیاق تحصیلی ← بهزیستی تحصیلی	۲/۲۹	۰/۲۶۶	۵/۲۰۹	۰/۰۰۱	۰/۰۸۸
پایستگی تحصیلی ← بهزیستی تحصیلی	۲/۵۶	۰/۴۲۸	۴/۴۳۳	۰/۰۰۱	۰/۱۴۲
اثرات غیر مستقیم					
جو روانی – اجتماعی کلاس← اشتیاق تحصیلی← بهزیستی تحصیلی	-	۰/۲۲۳	۵/۱۵۳	۰/۰۰۱	-
جو روانی – اجتماعی کلاس← پایستگی تحصیلی← بهزیستی تحصیلی	-	۰/۳۸۶	۴/۴۳۱	۰/۰۰۱	-

اولین معیار برای بررسی برازش مدل درونی، بررسی هم‌خطی بودن متغیرها است که به این منظور از شاخص عامل تورم واریانس[1] (VIF) استفاده می‌شود. شاخص عامل تورم واریانس(VIF) بالاتر از ۵ نشان‌دهنده هم‌خطی بین متغیرها است. همانطور که نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد شرط عدم هم‌خطی رعایت شده است. دومین معیار ارزیابی مدل درونی، ضرایب مسیر هستند که به منظور بررسی معناداری آنها از رویه خودگردان‌سازی استفاده شده، این ضرایب به همراه مقادیر t و سطح معناداری برای اثرات مستقیم و غیرمستقیم در جدول ۲ ارائه شده است. نتایج به دست آمده در جدول ۲ حاکی از آن است که اثر مستقیم مسیرهای جو روانی-اجتماعی کلاس بر بهزیستی تحصیلی، اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی مثبت و معنادار هستند (P=۰/۰۴؛ P=۰/۰۰۱ ؛ ۰/۲۳؛۰/۹۰؛ ۰/۸۳=β) و بعلاوه اثر مستقیم اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی بر بهزیستی تحصیلی مثبت و معنادار است (P=۰/۰۰۱ ؛ ۰/۲۳؛۰/۴۲؛ ۰/۲۶=β).

نتایج بررسی اثرات غیرمستقیم نیز نشان می‌دهد که جو روانی – اجتماعی کلاس بر بهزیستی تحصیلی با توجهبه نقش میانجی اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی تأثیر مثبت و معناداری دارند. سومین معیار ارزیاب مدل درونی اندازه اثر (f^2) است که نشان‌دهنده تغییر در مقدار (R^2)، پس از حذف یک متغیر مکنون برونزای معین از مدل است. کوهن[2] (۱۹۸۸) گزارش نمونه مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به

1. Variance Inflation Factor
2. Cohen

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

ترتیب اثرات کوچک، متوسط و بزرگ متغیر مکنون برونزا را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج این جدول، اثر جو اجتماعی – روانی کلاس بر اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی و پایستگی تحصیلی بر بهزیستی تحصیلی دارای اندازه اثر قوی هستند.

جدول ۳. ضرایب پایایی و روایی متغیرهای مدل

نتایج معیار فورنل لارکر (روایی واگرا)							
متغیرهای تحقیق	اشتیاق تحصیلی	بهزیستی تحصیلی	جو روانی- اجتماعی کلاس	پایستگی تحصیلی	پایایی ترکیبی (CR)	روایی همگرا (AVE)	آلفای کرونباخ (α)
اشتیاق تحصیلی	۰/۸۴۳				۰/۸۸۰	۰/۷۱۰	۰/۷۹۶
بهزیستی تحصیلی	۰/۵۶	۰/۸۶۷			۰/۹۲۳	۰/۷۵۱	۰/۸۹۲
جو روانی- اجتماعی کلاس	۰/۴۸	۰/۶۱	۰/۸۱۵		۰/۸۸۶	۰/۶۶۴	۰/۸۲۵
پایستگی تحصیلی	۰/۵۷	۰/۵۳	۰/۶۰	۰/۷۳۶	۰/۸۱۹	۰/۵۴۲	۰/۷۹۳

با توجه به نتایج جدول ۳ مشاهده می‌شود که ضرایب پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۷۰ و ضرایب روایی همگرا بیشتر از ۰/۵۰ هستند. بعلاوه ضرایب روی قطر اصلی در ماتریس فورنل لارکر بیشتر از مقادیر دیگر هستند؛ بنابراین روایی و پایایی مدل مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول۴. شاخص‌های R^2 و Q^2

متغیرهای تحقیق	R^2	Q^2
اشتیاق تحصیلی	۰/۷۰۲	۰/۴۷۴
بهزیستی تحصیلی	۰/۷۶۱	۰/۵۱۹
پایستگی تحصیلی	۰/۸۱۴	۰/۴۰۹

معیار بعدی که رایج‌ترین معیار ارزیابی مدل درونی است، ضریب تعیین (R^2) می‌باشد که نشان دهنده دقت پیش‌بینی مدل است. همانطور که نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد ضرایب تعیین اشتیاق تحصیلی، بهزیستی تحصیلی و پایستگی تحصیلی دارای مقدار قوی می‌باشند. معیار ارزیابی مدل درونی Q^2 استون -گیسر[1] (۱۹۷۴) می‌باشد که نشان دهنده تناسب پیش‌بینی مدل است. این معیار به وسیله چشم پوشی محاسبه می‌شود که نقطه داده هایی در معرف های متغیرهای درونزا را حذف و پارامترها با استفاده از نقاط باقیمانده برآورد شود. مقدار Q^2 بیشتر از صفر برای یک متغیر مکنون درونزای معین نشان دهنده تناسب پیش‌بینی مدل مسیری برای این سازه خاص است. نتایج این معیار در جدول ۴ ارائه شده است و مطلوب است. پس از بررسی برازش بخش اندازه‌گیری و بخش ساختاری مدل، برازش کلی مدل از طریق معیار GOF که توسط تنن هاوس[2] و همکاران (۲۰۰۴) ارائه شده استفاده می‌شود (به نقل از آلسوکی[3]، ۲۰۲۳) این معیار از طریق رابطه (۱) محاسبه می‌شود.

$$\boldsymbol{GOF = \sqrt{\overline{Communalities} \times \overline{R^2}}}$$

به طوریکه communalities نشانه میانگین مقادیر اشتراکی هر سازه مقدار (۰/۴۳۷) و R^2 نیز مقدار میانگین سازه‌های درونزای مدل مقدار (۰/۷۵۹) است. مقدار GOF عبارت از ۰/۵۷۵ است. وتزلس[4] و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ که به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی کرده‌اند. حصول مقدار ۰/۵۷۵ برای این معیار نشان از برازش قوی مدل کلی پژوهش دارد.

1. Stone & Gaiser
2.Tenenhaus
3. Alsouki
4. Wetzels

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی براساس جو روانی_ اجتماعی کلاس با نقش میانجی اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی انجام شد. نتایج نشان داد، بین جو روانی- اجتماعی کلاس با اشتیاق تحصیلی، بهزیستی تحصیلی و پایستگی تحصیلی؛ بین اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی با بهزیستی تحصیلی رابطه مستقیم معنادار برقرار بود. همچنین مسیر غیرمستقیم جو روانی- اجتماعی کلاس بر بهزیستی تحصیلی از طریق اشتیاق و پایستگی تحصیلی نیز معنادار بود. بر این اساس، نتیجه ارتباط بین جو روانی- اجتماعی کلاس با اشتیاق تحصیلی با پژوهش‌های دشتی و خسروی (۱۴۰۱)، تقی‌زاده شیده و همکاران (۱۴۰۰)، کهزادی و همکاران (۱۴۰۰)، خاهرو (۲۰۲۴)، ویدلاند[1] و همکاران (۲۰۱۸)، هاقس و کو[2] (۲۰۱۸) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت که، فضا یا جو روانی_ اجتماعی کلاس در تقویت مداوم رفتارها از طرف مدرسه به خصوص در سال‌های نوجوانی افراد مؤثر است. ناسازگاری دانش‌آموزان و روابط معیوب و مختل عاطفی، اجتماعی و آموزشی نتیجه جو ناسالم کلاس درس است. به عبارت دیگر، کلاس درس به عنوان یک جامعه کوچک و فرعی از افراد متفاوتی تشکیل می‌شود که با ویژگی‌های فردی، شخصیت، فرهنگ و تجارب متفاوتی وارد کلاس می‌شوند و جو روانی_ اجتماعی کلاس متفاوتی را بر کلاس حاکم می‌کنند. درصورتی که این نگرش مثبت باشد، پیامدهای مثبت و اگر منفی باشد، پیامدهای منفی به همراه خواهد داشت (سالدازی[3]، ۲۰۲۰). در واقع جو مطلوب کلاس به مشارکت بیشتر دانش‌آموزان، رابطه صمیمی و اشتیاق تحصیلی بیشتر منجر می‌شود. به همین دلیل، دانش‌آموزان با قرارگرفتن در محیط مدرسه، تصور و خودپنداره‌ای از خود تشکیل می‌دهد که طبق آن به ارزیابی توانایی و یادگیری خود در مقایسه با دیگران می‌پردازد و این ارزیابی می‌تواند تأثیر زیادی بر پیشرفت تحصیلی او در مدرسه داشته باشد (میراکبرزاده و همکاران، ۱۴۰۰). شیم[4] و همکاران (۲۰۱۳) نتیجه گرفتند که ادراک و مثبت کلاس توسط دانش‌آموزان اعتماد به نفس آنها را که پیش‌بینی کننده اشتیاق و مشارکت بیشتر در تکالیف تحصیلی است، افزایش می‌دهد و به آنها کمک می‌کند تا با علاقه و اشتیاق بیشتری در مدرسه و فعالیت های آن مشارکت کنند و در برابر مشکلات مقاوم باشند. همچنین دانش‌آموزانی که اشتیاق تحصیلی داشته باشند، توجه، علاقه و تمرکز بیشتری بر مسائل و موضوعات مدنظر هدف یادگیری دارند؛ از انجام رفتارهای ناسازگارانه و نامطلوب اجتناب می‌کنند و در آزمون‌ها، اشتیاق تحصیلی و عملکرد بهتری دارند (ابراهیمی و خلعتبری، ۱۳۹۹).

یکی دیگر از یافته‌های پژوهش حاضر، ارتباط جو روانی- اجتماعی کلاس با بهزیستی تحصیلی بود. این یافته با نتایج پژوهش‌های میراکبرزاده و همکاران (۱۴۰۰)، ویس کرمی و همکاران (۱۳۹۸)، آسکورا و همکاران (۲۰۲۴)، بالکین[5] و همکاران (۲۰۲۱)، و فلیزاردو[6] و همکاران (۲۰۱۶) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت که، جو روانی_اجتماعی کلاس درس که دانش‌آموزان درک می‌کنند، ویژگی مهمی دارد که بر رشد، تحول و بهزیستی آنها می تواند اثرگذار باشند و بر عواملی نظیر مشارکت تحصیلی، اشتیاق به مدرسه و عملکرد دانش آموزان تأثیر بگذارد. جو روانی_اجتماعی کلاس درس مکانی اجتماعی است و حضور و تعامل دانش‌آموزان با همسالانشان در این محیط سبب می‌شود که استعدادها یا مشکلات و ضعف‌های آنها آشکار شود و همچنین بهزیستی آنان کاهش یا افزایش یابد (آسکورا و همکاران، ۲۰۲۴). بر این اساس، وقتی که دانش‌آموزان بهزیستی تحصیلی بیشتری در مقایسه با همسالان خود دارند، از سلامتی و هیجانات مثبت تحصیلی بیشتری نیز برخوردارند که سبب می شود در برابر مشکلات و استرس‌های تحصیلی استقامت و جو روانی_اجتماعی کلاس را مثبت ارزیابی کنند (ریو[7] و همکاران، ۲۰۲۰). از یافته‌های دیگر پژوهش، ارتباط بین جو روانی- اجتماعی کلاس با پایستگی تحصیلی بود. این یافته با نتایج پژوهش‌های ملاحسینی و همکاران (۱۴۰۱)، کابینی مقدم و همکاران (۱۳۹۸)، و بورمن و اورمن[8] (۲۰۲۰) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت، در صورتی که جو روانی_ اجتماعی کلاس مثبت باشد، با کاهش عوامل خطر و افزایش عوامل محافظت‌کننده مانند پایستگی تحصیلی، زمینه را برای فعالیت سازنده دانش‌آموزان مهیا می‌کند. معلمان در کلاس درس با تعیین هدف، تشویق کلامی، آزمون و دادن نمره، برنامه ریزی و ارائه مطالب از ساده به دشوار، استفاده از تکالیف اصیل، جلوگیری از پیامدهای منفی

1. Widlund
2. Hughes & Cao
3. Soldozi
4. Shim
5. Balkin
6. Felizardo
7. Reeve
8. Borman & Overman

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

هنگام ارائه دادن و جلوگیری از ایجاد فضای رقابتی ناسالم، به ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان کمک می‌کنند. فا[1] و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهش خود نشان داد که معمولا در مدارسی که دانش‌آموزان از سطح بالایی از پایستگی تحصیلی برخوردارند، انتظارات بالایی از موفقیت (کاهش افت تحصیلی)، اشتیاق تحصیلی قوی و روابط خوب میان معلم و دانش‌آموز و روابط ساختاری جو روانی_اجتماعی کلاس وجود دارد. همچنین رفتارهایی مانند مشارکت فعالانه در کلاس، رعایت مقررات کلاس، نگرش مثبت دانش‌آموزان درباره درس و مدرسه، تلاش برای موفقیت تحصیلی و کاهش رفتارهای ناسازگارانه، پایستگی تحصیلی افراد را افزایش می‌دهد.

ارتباط مستقیم بین اشتیاق تحصیلی و پایستگی تحصیلی با بهزیستی تحصیلی از دیگر نتایج پژوهش حاضر بود. این یافته با پژوهش‌های قدم پور و همکاران (۱۳۹۷)، وانگ و همکاران (۲۰۲۴)، و ویلز و هافیمر (۲۰۱۹) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت اشتیاق و پایستگی تحصیلی باعث خود انگیختگی در دانش‌آموزان می‌گردد که به طور هدفمند و فعال به تکالیف و فعالیت‌های کلاسی و درسی خود ورود کنند و آنها را پیگیری نمایند (ریو و همکاران، ۲۰۲۰)، بر این اساس می‌توان گفت دانش‌آموزانی که اشتیاق تحصیلی بیشتری در مقایسه با همسالان خود دارند، از پایستگی تحصیلی بالاتری نیز برخوردارند که سبب می‌شود، دانش‌آموزان به صورت هدفمند به فعالیت‌های آموزشی خود بپردازد و در نتیجه بهزیستی تحصیلی بالاتری نیز داشته باشد (کانینگهام و سوانسون[2]، ۲۰۱۰). یافته نهایی پژوهش حاضر، ارتباط غیرمستقیم جو روانی- اجتماعی کلاس از طریق پایستگی تحصیلی و اشتیاق تحصیلی بر بهزیستی تحصیلی بود. این یافته با پژوهش‌های میراکبرزاده و همکاران (۱۴۰۰)، آسکورا و همکاران (۲۰۲۴)، ویدلاند و همکاران (۲۰۱۸)، و هرنا[3] و همکاران (۲۰۱۸) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت که به دلیل اینکه پایستگی فرایند مقابله و سازگاری موفقیت‌آمیز در برابر شرایط چالش‌برانگیز و تهدیدکننده زندگی است و از آنجایی که دوران تحصیل با استرس‌های زیادی در حوزه‌های مختلف تحصیلی و خانواده همراه است؛ جو روانی و اجتماعی کلاس با ایجاد روش‌های مقابله با استرس‌ها موجب افزایش پایستگی تحصیلی می‌شود، و در نتیجه دانش‌آموزان عملکرد بهتری در همه حوزه‌های زندگی و پیشرفت تحصیلی خواهند داشت، زیرا در این راه از استقامت و پایستگی بالایی برخوردارند (مهری و بختیارپور، ۱۴۰۱). همچنین جو روانی- اجتماعی کلاس با ایجاد فرصت منسب برای پیشرفت تحصیلی، روابط اجتماعی موثر و منسجم با همسالان و معلمان و کادر حاضر در مدرسه، افزایش بهداشت روانی و جسمانی و ایجاد احساسات و هیجانات مثبت و خوشایند، موجب افزایش بهزیستی تحصیلی در دانش آموزان می‌گردد (ونتزل[4] و همکاران، ۲۰۱۰). افزون بر این دانش‌آموزانی که اشتیاق تحصیلی بالاتری دارند و در شرایط تحصیلی و موقعیت‌های فشارزای تحصیلی به واسطه‌ی پایستگی زیادی که دارند، بهزیستی تحصیلی بیشتری از خود نشان می‌دهند. زیرا مدرسه برای آنها محیطی است که دانش آموزان استقلال عمل و احساس تعلق، لیاقت، کارآمدی و عشق به همسالان را دریافت می‌کنند و این عوامل باعث افزایش بهزیستی تحصیلی در آنها می‌گردد (وانگ و همکاران، ۲۰۲۴).

پژوهش حاضر دارای محدودیت‌هایی از قبیل اینکه پژوهش حاضر در دانش‌آموزان پسر دوره متوسطه دوم شهرستان دامغان انجام گرفت و در تعمیم دادن آن به افراد گروه‌های سنی و مکان‌های دیگر احتیاط لازم را باید عمل آورد. همچنین روش مطالعه حاضر از نوع همبستگی بود. اینگونه طرح‌ها درباره روابط و تفسیر علّی بین متغیرها اطلاعاتی در اختیار پژوهشگر قرار نمی‌دهد. از محدودیت‌های دیگر پژوهش استفاده از روش خودگزارشی بود که باعث می‌شود صداقت پاسخ دهندگان به پرسشنامه‌ها و تعمیم نتایج را با مشکل مواجه سازد. در راستای رفع محدودیت‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی به عوامل موثر و پیامدهای بهزیستی تحصیلی دانش آموزان در قالب پژوهش کیفی و از طریق روش مصاحبه اقدام گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود، درمانگران، روانشناسان و مشاوران تحصیلی در برنامه آموزش‌های گروهی، کارگاه‌های آموزشی و نیز در مشاوره‌های انفرادی از یافته‌های پژوهش حاضر در جهت کاهش مشکلات تحصیلی و انگیزشی دانش‌آموزان مورد استفاده قرار گیرد.

منابع

ابراهیمی، ن.، و خلعتبری، ج. (۱۳۹۹). تاب آوری تحصیلی بر مبنای درگیری تحصیلی با نقش واسطه‌ای احساس تعلق مدرسه. *رویش روانشناسی*، ۹ (۷)، ۱۱۹-۱۲۸. http://frooyesh.ir/article-1-2026-fa.html

باقری، ق.، غضنفری، آ.، و نیکدل، ف. (۱۳۹۸). بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه اشتیاق تحصیلی فردریکز در دانش آموزان مقطع متوسطه دوم.

1. Fu
2. Cunningham & Swanson
3. Herrera
4. Wentzel

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

روانسنجی، *۷* (۲۸)، ۴۲-۲۳. https://jpsy.roudehen.iau.ir/article_1608.html

تقی زاده شیده، ز.، تجلی، پ.، و صادقی افجه، ز. (۱۴۰۰). مدل یابی اشتیاق تحصیلی بر اساس جو مدرسه و کیفیت زندگی با میانجی گری خودتنظیمی در دانش آموزان. *جامعه شناسی آموزش و پرورش*، ۷(۱)، ۱۰۱-۱۱۰. https://doi.org/10.22034/ijes.2021.528112.1037

دشتی، ا.، و خسروی، ش. (۱۴۰۱). نقش جو روانی اجتماعی کلاس و مولفه های آن در پیش بینی اشتیاق تحصیلی دانش آموزان مقطع دوم متوسطه. *ششمین کنگره بین المللی تحقیقات بین رشته ای در علوم انسانی اسلامی، فقه، حقوق و روانشناسی*. https://civilica.com/doc/1539017

حسین‌مردی، ع. ا.، قربان شیرودی، ش.، زربخش بحری، م. ر.، و تیزدست، ط. (۱۴۰۰). رابطه اشتیاق تحصیلی، اشتیاق به مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با پیشرفت تحصیلی با واسطه انگیزش پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان پسر. *جامعه شناسی آموزش و پرورش*، ۷ (۲) ۱۸۹-۱۷۸ https://doi.org/10.22034/ijes.2021.534830.1123

حاج شمسایی، م.، ک. ح.، و امین یزدی، س. ا. (۱۳۹۳). آزمون مدل نقش میانجی گرانه خودتنظیمی در رابطه بین جو روانی اجتماعی کلاس و ناسازگاری کلاسی دانش آموزان دوره راهنمایی. *روانشناسی مدرسه*، ۳(۳)، ۲۱-۳۷. https://jsp.uma.ac.ir/article_229.html

خاورزمینی، پ.، و حبیبی کلیبر، ر. (۱۴۰۱). پیش بینی پایستگی تحصیلی براساس انعطاف پذیری شناختی و خودپنداره تحصیلی دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه. *رویش روان‌شناسی*، ۱۱ (۴)، ۱۶۸-۱۵۷ http://frooyesh.ir/article-1-3518-fa.html

قدم پور، ع.، خلیلی گشنیگانی، ز.، و منصوری، ل. (۱۳۹۷). رابطه معنای زندگی و اشتیاق تحصیلی با بهزیستی تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه اول شهر ایذه. *رویش روان‌شناسی*، ۷(۷)، ۷۹-۹۲. http://frooyesh.ir/article-1-562-fa.html

عباسی، م.، اعیادی، ن.، شفیعی، ه.، و پیرانی، ذ. (۱۳۹۴). نقش بهزیستی اجتماعی و سرزندگی تحصیلی در پیش‌بینی اشتیاق تحصیلی دانشجویان پرستاری. *راهبردهای آموزش (راهبردهای آموزش در علوم پزشکی)*، ۸ (۶)، ۵۴-۴۹. http://edcbmj.ir/article-1-899-fa.html

کابینی مقدم، س.، انتصار فومنی، غ. ح.، حجازی، م .، و اسدزاده، ح. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش راهبردهای یادگیری خودگردان و آموزش کمک‌خواهی بر پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان اهمال‌کار مدارس غیرانتفاعی. *رویکردهای نوین آموزشی*. ۱۴(۱)، ۳۳-۴۸ https://doi.org/10.22108/nea.2020.115376.1336

کریمی قرطمانی، م. (۱۳۹۱). *بررسی رابطه بین پایستگی تحصیلی با ادراک خود و فراشناخت در دانش آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه شهر اصفهان*، پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه علامه طباطبایی. https://ganj.irandoc.ac.ir/viewer/3e607b1561994384e081297beacc54ce?sample=1

کهزادی، م.، یاراحمدی، ی.، احمدیان، ح.، و جدیدی، ه. (۱۴۰۰). پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری تحصیلی براساس بافت اجتماعی‌کلاس با واسطه‌گری ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی و اشتیاق تحصیلی. *مطالعات اموزش و یادگیری*، ۱۲(۱)، ۱-۲۹. https://doi.org/10.22099/jsli.2020.5780

مرادی، م.، سلیمانی خشاب، ع. ع.، شهاب زاده، ص.، صباغیان بغدادآباد؛ ح.، و دهقانی زاده، م. ح. (۱۳۹۵). آزمون ساختار عاملی و سنجش همسانی درونی نسخه‌ی ایرانی پرسشنامه‌ی بهزیستی تحصیلی. *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۷ (۲۶) ۱۴۸-۱۲۳ https://doi.org/10.22054/jem.2017.476.1018

میراکبرزاده، ز.، خنجرخانی، م.، و ناستی زایی، ن. (۱۴۰۰). رابطه کیفیت زندگی در مدرسه با خودپنداره تحصیلی، بهزیستی روانشناختی و اشتیاق تحصیلی. *رویش روان شناسی*، ۱۰(۱)، ۶۳-۷۴. http://frooyesh.ir/article-1-2475-fa.html

ملاحسینی، ا. ه.، نادی، ا. ع.، و سجادیان، ا. (۱۴۰۱). اثربخشی آموزش رفتارهای اجتماعی مطلوب تحصیلی بر اشتیاق و پایستگی تحصیلی دانش‌آموزان پسر دورهٔ متوسطهٔ دوم. *مطالعات آموزشی و آموزشگاهی*، ۱۱(۱)، ۱۴۵-۱۶۷ https://pma.cfu.ac.ir/article_2194.html

مهری، ل .، و بختیارپور، س. (۱۴۰۱). ارائه مدل ساختاری درگیری تحصیلی بر اساس نگرش به تحصیل و خودباوری تحصیلی: نقش میانجی‌گری پایستگی تحصیلی در دانشجویان. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روانشناختی*، ۱۷(۶۶)، ۱_۸ https://doi.org/10.22034/jmpr.2022.15272

ویس کرمی، ح. ع.، خلیلی گشنیگانی، ز.، عالی پور، ک.، و علوی، ز. (۱۳۹۸). نقش میانجی اشتیاق تحصیلی در پیش بینی بهزیستی تحصیلی دانش آموزان بر اساس جو روانی-اجتماعی کلاس درس دانش‌آموزان. *راهبردهای شناختی در یادگیری*، ۷(۱۲)، ۱۴۹-۱۶۸. https://doi.org/10.22084/j.psychogy.2018.13974.1619

Alsouki, L., Duval, L., Marteau, C., Haddad, R. E., & Wahl, F. (2023). Dual-sPLS: a family of Dual Sparse Partial Least Squares regressions for feature selection and prediction with tunable sparsity; evaluation on simulated and near-infrared (NIR) data. *arXiv preprint arXiv*:2301.07206. https://doi.org/10.48550/arXiv.2301.07206

Abu Al-majd, O., & Belton, B. (2024). Which one? Technology or non-technology-assisted vocabulary learning: a probe into the state of academic buoyancy, creativity, and academic achievement. *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*, 9(1), 41- 49. https://doi.org/10.1186/s40862-024-00262-4

Ascorra, P., Pastore, S., Cardenas, K., Gonzalez, L., Angulo, V., & Esposito, C. (2024). The Physical Environment as a Mediator of School Climate and Subjective Well-Being among Chilean Students. https://doi.org/10.20944/preprints202405.2131.v1

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

Balkin, R. S., Mendoza, S. M., Hendricks, L., Harris, N. A., Flores, S., Casillas, C., & Wood, A. (2021). Evaluation of trauma, forgiveness, and well-being among African Americans. *Journal of Counseling & Development*, *99*(3), 315-325. https://doi.org/10.1002/jcad.12377

Borman, G. & Overman, L. (2020). Academic resilience in mathematics among poor and minority students. *The Elementary School Journal*, 104, 177-195. https://doi.org/doi:10.1086/499748

Cohen, J. E. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. https://doi.org/10.4324/9780203771587

Cunningham, M., & Swanson, D. P. (2010). Educational resilience in African American adolescents. *The Journal of Negro Education*, 473-487. https://www.jstor.org/stable/41341090

Datu, J., Valdez, J., & Yang W. (2021). The academically engaged life of mastery-oriented students: Causal ordering among positive emotions, mastery-approach goals, and academic engagement. *Revista de Psicodidáctica*, 17, 17-26. https://doi.org/10.1016/j.psicoe.2021.02.001

Divoll, K., & Ribeiro, A. (2024). Applying brain research and positive psychology to promote the well-being of principals. *Supporting Leaders for School Improvement Through Self-Care and Wellbeing*, 297.https://books.google.com/books?hl=fa&lr=&id=NwPvEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA297&dq

Fraser, B. J., Gidinge, G. J., & Mcrobbie, C. R. (1995). "Evolution and validation classroom environment". *Journal of Reaserch in Science Teaching*, 32(4), 399-422. https://doi.org/10.1002/tea.3660320408

Fredricks, J.A., Phyllis C.B., & Alison. (2004). School Engagement: Potential of the Concept, State of the Evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109. *https://doi.org/10.3102/00346543074001059*

Fu, L. (2024). Social support in class and learning burnout among Chinese EFL learners in higher education: Are academic buoyancy and class level important? *Current Psychology*, 43(7), 5789-5803. https://link.springer.com/article/10.1007/s12144-023-04778-9

Felizardo, S., Cantarinha, D., Jales Ribeiro, E., & Amante, M. J. (2016). Students' involvement in school and parental support: Contributions to the socio-educational intervention. *The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences*, 278-287. https://doi.org/10.15405/epsbs.2016.11.29

Mallery, P., & George, D. (2000). *SPSS for windows step by step*. Allyn & Bacon, Inc.https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2333867

Gunuc, S., & Kuzu, A. (2015). Student engagement scale: development, reliability and validity. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, *40*(4), 587-610. https://doi.org/10.1080/02602938.2014.938019

Hughes, J. N., & Cao, Q. (2018). Trajectories of Teacher-Student Warmth and Conflict at the Transition to Middle School: Effects on Academic Engagement and Achievement. *Journal of School Psychology*, 67, 148–162. https://doi.org/10.1016/j.jsp.2017.10.003

Herrera, N., Gloria, A. M., & Castellanos, J. (2018). The role of perceived educational environment and high school generation on Mexican American female community college students' emic well-being. *Journal of Diversity in Higher Education*, *11*(3), 254. https://doi.org/10.1037/dhe0000056

Indreswari, H., Probowati, D., & Rachmawati, I. (2024). Psychological well-being and student academic burnout. *Jurnal Kajian Bimbingan Dan Konseling*, 7(3), 13. https://doi.org/10.17977/um001v7i32022p138-149

Jung, Y., & Ryu, J. (2023). Associations between obesity and academic enthusiasm and social emotional competence: Moderating effects of gender and sleep quality. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 33(2), 276-295. https://doi.org/10.1080/10911359.2022.2052224

Khuhro, N. (2024). Study of Classroom Climate, Student Engagement, Self-Efficacy and Learning Experiences: An Analyses Employing Social Cognitive Theory. *Academy of Education and Social Sciences Review*, *4*(1), 118-126. https://doi.org/10.48112/aessr.v4i1.722

Kline, R. B. (2023). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications. https://www.guilford.com/books/Principles-and-Practice-of-Structural-Equation-Modeling/Rex-Kline/9781462551910

Klapp, T., Klapp, A., & Gustafsson, J. E. (2024). Relations between students' well-being and academic achievement: evidence from Swedish compulsory school. *European Journal of Psychology of Education*, *39*(1), 275-296. https://doi.org/10.1007/s10212- 023-00690-9

Liu, W. (2024). Academic Buoyancy: The Necessary Ability for Teenagers to Succeed in School. *International Journal of Education and Humanities*, *14*(1), 101-104. https://doi.org/10.1007/s12187-024-10132-7

Lynam, S., Cachia, M., & Stock, R. (2024). An evaluation of the factors that influence academic success as defined by engaged students. *Educational Review*, 76(3), 586-604. https://doi.org/10.1080/00131911.2022.2052808

Martin, A. J., & Marsh, H. W. (2008). Academic buoyancy: Towards an understanding of students' everyday academic resilience. *Journal of School Psychology*, 46, 53–83. https://doi.org/10.1016/j.jsp.2007.01.002

Perkmann, M., Salandra, R., Tartari, V., McKelvey, M., & Hughes, A. (2021). Academic engagement: A review of the literature 2011-2019. *Research policy*, *50*(1), 104114. https://doi.org/10.1016/j.respol.2020.104114

Pointon-Haas, J., Waqar, L., Upsher, R., Foster, J., Byrom, N., & Oates, J. (2024). A systematic review of peer support interventions for student mental health and well-being in higher education. *BJPsych open*, *10*(1), e12. https://doi.org/10.1192/bjo.2023.603

Reeve, J., Cheon, S. H., & Yu, T. H. (2020). An autonomy-supportive intervention to develop students' resilience by boosting agentic engagement. *International Journal of Behavioral Development*, *44*(4), 325-338. https://doi.org/10.1177/0165025420911103

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]

Saura, J. R., Palacios-Marqués, D., & Ribeiro-Soriano, D. (2023). Exploring the boundaries of open innovation: Evidence from social media mining. *Technovation*, 119, 102447.https://doi.org/10.1016/j.technovation.2021.102447

Santhosh, J. S., & Flower, F. L. L. (2023). School Climate and its Determinant Factors of Well-Being in a Residential School Community. *Indian Journal of Social Psychiatry*, *39*(2), 147-152. https://doi.org/10.4103/ijsp.ijsp_11_21

Shim, S. S., Cho, Y., & Wang, C. (2013). Classroom goal structures, social achievement goals, and adjustment in middle school. *Learning and Instruction*, *23*, 69-77. https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2012.05.008

Soldozi, N. (2020). Comparison of Learning Behaviors, Classroom Psychosocial Climate and Parental Behavior Perception in High and Low School Conscientious Students. *New Approach in Educational Sciences*, *2*(1), 1-18. https://doi.org/2020.102413NAES1

Tuominen-Soini, H., Salmela-Aro, K., & Niemivirta, M. (2012). Achievement goal orientations and academic well-being across the transition to upper secondary education. *Learning and individual differences*, *22*(3), 290-305. https://doi.org/10.1016/j.lindif.2012.01.002

Wetzels, M., Odekerken-Schröder, G., & Van Oppen, C. (2009). Using PLS path modeling for assessing hierarchical construct models: Guidelines and empirical illustration. *MIS quarterly*, 177-195. https://doi.org/10.2307/20650284

Wentzel, K. R., Battle, A., Russell, S. L., & Looney, L. B. (2010). Social supports from teachers and peers as predictors of academic and social motivation. *Contemporary educational psychology*, *35*(3), 193-202. https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2010.03.002

Wong, Z. Y., Liem, G. A. D., Chan, M., & Datu, J. A. D. (2024). Student engagement and its association with academic achievement and subjective well-being: A systematic review and meta-analysis. *Journal of Educational Psychology*, *116*(1), 48. https://doi.org/10.1037/edu0000833

Wills, G., & Hofmeyr, H. (2019). Academic resilience in challenging contexts: Evidence from township and rural primary schools in South Africa. *International Journal of Educational Research*, *98*, 192-205. https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.08.001

Widlund, A., Tuominen, H., & Korhonen, J. (2018). Academic well-being, mathematics performance, and educational aspirations in lower secondary education: Changes within a school year. *Frontiers in psychology*, *9*, 297. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00297

Wu, Z. (2019). Academic motivation, engagement, and achievement among college students. *College Student Journal*, *53*(1), 99-112. https://psycnet.apa.org/record/2019-17784-011

Zayed, A. M. (2024). Digital Resilience, Digital Stress, and Social Support as Predictors of Academic Well-Being among University Students. *Journal of Education and Training Studies*, 12(3), 60-60. https://doi.org/10.11114/jets.v12i3.6894

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-22]